

Кулинич М. Б.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
СНУ ім. Лесі Українки

Гадзевич О. І.

к.е.н., завідувач кафедри обліку і аудиту,
СНУ ім. Лесі Українки

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ЦЕНТРІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Для підтримання необхідного рівня конкурентоспроможності підприємства, потрібне оновлення і модернізація усіх суттєвих аспектів діяльності, зокрема зниження витрат, поліпшення обслуговування споживачів. Кардинальні зміни в системі управління підприємством передусім пов'язані з реінжинірингом нових організаційних структур - бізнес-процесів.

Бізнес-процес розглядається як основа для регулювання виробничо-господарської діяльності.

Коли до підрозділів відносяться як до центрів відповідальності, а саме - центрів прибутку чи інвестицій, то ефективність їх діяльності оцінюється на основі операційного прибутку та рентабельності інвестицій. А продукція, що відпускається одним підрозділом іншому, є доходом для підрозділу, що продає і витратами для підрозділу, що купляє. Ціна, яка використовується для визначення вартості продукції (послуг), що передаються одним центром відповідальності (прибутку) іншому, в рамках одного підприємства називається трансфертною.

Для оцінки впливу на загальний результат діяльності необхідно знайти оптимальний варіант господарської самостійності структурних підрозділів, визначити доходи та витрати кожного підрозділу підприємства на основі трансфертного ціноутворення.

Управлінський облік надає менеджерам усіх рівнів управління інформацію щодо основних параметрів господарської діяльності компанії, тобто здійснює зворотній зв'язок між об'єктом управління та менеджером з метою контролю аналізу та планування.

В системі обліку за центрами відповідальності важливим є встановлення оптимальних та економічно обґрунтованих трансфертних цін. Взаємозв'язок оцінки діяльності центрів відповідальності і трансфертного ціноутворення зайшли відображення в наукових працях зарубіжних і вітчизняних вчених: К. Друрі, Е.А. Аткинсона, Р.С. Каплана, Ч. Хорнгрена, Дж. Фостера, П.Й. Атамаса, С.Ф. Голова, Т.П. Карпової, Г.Г. Кірейцева, В.С. Леня, Л.В. Нападовської, Ю.С. Погорелова, В.П.Савчука та інших. Враховуючи значний обсяг наукових праць присвячених даній проблемі, актуальність практичного впровадження та функціонування трансфертного ціноутворення для вітчизняних підприємств можна стверджувати, що це важливо.

Проблеми трансфертного ціноутворення характерні не лише для великих корпорацій, а й для дрібних підприємств, які структурно розділені на окремі центри

відповідальності за бізнес-процесів.

Від правильності визначення трансфертних цін залежить ефективність їх застосування, при цьому слід дотримуватися принципу, згідно до якого оптимальними є такі трансфертні ціни, які можуть дати підприємству максимальний маржинальний дохід.

Трансфертне ціноутворення спонукає керівництво кожного підрозділу до прийняття рішень, які підвищують ефективність діяльності всього підприємства. Так Ю.С. Погорелов зазначав, що основними критеріями вибору методу трансфертного ціноутворення є :

- мотивація керівників підприємства й керівників окремих центрів відповідальності (прибутку, інвестицій) до зниження витрат;
- узгодження загальної мети та цілей діяльності підприємства з цілями діяльності центрів інвестицій та центрів витрат.

Це означає, що керівники підрозділів обирають такі дії, які збільшують загальні прибутки підприємства в цілому [5].

Базою для визначення трансфертних цін можуть бути ринкова ціна, витрати, договірні ціни.

Трансфертне ціноутворення передбачає фіксування факту приймання-передачі продукції між центрами відповідальності бізнес-процесів, що зумовлює необхідність організації управлінського обліку і звітності.

Оцінюючи ефективність діяльності центрів відповідальності (центрів прибутку) слід врахувати, що управління прибутком окремих бізнес-одиниць може здійснюватися двома варіантами:

- центри відповідальності (прибутку) крім внутрішньої співпраці з іншими підрозділами можуть самостійно взаємодіяти з постачальниками і покупцями;
- центри відповідальності (прибутку) первісно поставлені в умови роботи у внутрішньому просторі підприємства [4].

Для узгодження інтересів керівників підрозділів та підприємства в цілому як варіант можуть бути застосовані різні трансфертні ціни для структури – продавця і структури – споживача.

Література:

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: навчальний посібник. [Текст] - Д. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.
2. Друри К. Управленческий и производственный учет. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 1071 с.
3. Нападовська Л.В. Управлінський облік. [Текст] – К.: Книга, 2004. – 544 с.
4. Савчук В. П. Управление прибылью и бюджетирование / В. П. Савчук – М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2005. – 432 с.
5. Управління витратами підприємства : навчальний посібник / Ю. С. Погорелов, Л. М. Христенко, А. А. Алейніков, Г. А. Макухін; за заг. Ред. Г. В. Козаченко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. – 628с.